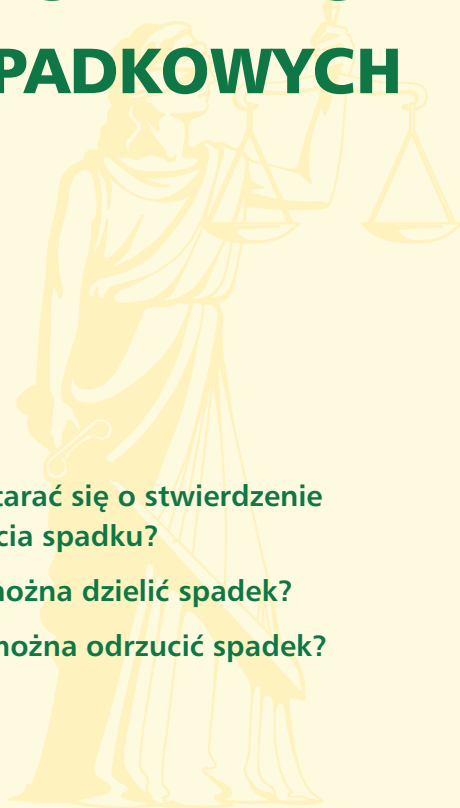

Ministerstwo
Sprawiedliwości

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH SPADKOWYCH

Jak starać się o stwierdzenie
nabycia spadku?

Jak można dzielić spadek?

Czy można odrzucić spadek?

Stan prawny na dzień 1 października 2004 r.

Publikacja przygotowana
dzięki wsparciu finansowemu
Unii Europejskiej

Informacje zawarte w broszurze pozwolą Państwu znaleźć odpowiedzi na podstawowe pytania, które najczęściej zadajecie w sekretariatach sądowych.

O ewentualne porady prawne należy zwrócić się do prawnika.

Postępowanie spadkowe

Spadkiem nazywamy prawa i obowiązki majątkowe zmarłego, które przechodzą na spadkobierców z datą jego śmierci.

Przeprowadzenie postępowania sądowego w sprawie spadkowej nie jest obowiązkowe.

Nie będzie w ogóle potrzebne, jeżeli majątek zmarłego jest niewielki (np. obejmuje tylko drobne ruchomości). Nie jest też ograniczone żadnym terminem, może więc mieć miejsce nawet po kilkudziesięciu latach po śmierci spadkodawcy.

Pamiętaj!

Upływ czasu nie ma wpływu na to, kto zostanie uznany za spadkobiercę, ponieważ o tym, kto jest spadkobiercą, decyduje stan istniejący w chwili śmierci spadkodawcy. Jeżeli więc któryś ze spadkobierców (który żył w momencie śmierci spadkodawcy) umrze przed złożeniem wniosku o stwierdzenie nabycia spadku, to i tak w postanowieniu sądu zostanie uznany za spadkobiercę, a to, co odziedziczył, wejdzie do spadku po nim.

Pierwszym krokiem do załatwienia kwestii spadkowych jest złożenie **wniosku o stwierdzenie nabycia spadku**.

Powinieneś go złożyć do sądu rejonowego, w którego okręgu spadkodawca ostatnio stale zamieszkiwał. W jednym wniosku możesz żądać stwierdzenia nabycia spadku po kilku osobach.

Wniosek taki powinien zawierać:

- imię, nazwisko i adres osoby składającej wniosek (wnioskodawca) oraz imiona, nazwiska i adresy potencjalnych spadkobierców ustawowych i testamentowych (uczestnicy postępowania);
- imię i nazwisko zmarłego, datę i miejsce (miejscowość) jego śmierci oraz jego ostatnie miejsce stałego zamieszkania;
- akt zgonu oraz inne akty stanu cywilnego wskazujące na pokrewieństwo ze zmarłym osób wskazanych we wniosku jako spadkobiercy (odpis skrócony aktu urodzenia, odpis skrócony aktu małżeństwa);
- oryginały testamentów, jeżeli zmarły zostawił.

Należy również dołączyć odpisy wniosku **w ilości odpowiadającej liczbie uczestników postępowania.**

Wniosek należy opłacić znakami opłaty sądowej lub przelewem w kwocie 20 zł (jeżeli wniosek obejmuje więcej niż jednego spadkodawcę – po 20 zł od każdego spadkodawcy).

Pamiętaj!

Jeżeli nie podasz we wniosku wszystkich tych informacji bądź nie opłacisz go, sąd wezwie Cię do jego uzupełnienia. Powinieneś zawsze wykonywać wezwania zawarte w pismach, które sąd Ci przyśle i przestrzegać podanych w nich terminów. Jeśli nie jesteś w stanie czegoś wykonać, poinformuj o tym sąd na piśmie.

Po złożeniu kompletnego wniosku sędzia wyznacza rozprawę, na którą wzywa wnioskodawcę i uczestników postępowania. Pouczenie o obowiązku lub bra-

ku obowiązku stawiennictwa w sądzie znajdziesz na wezwaniu na rozprawę.

Po przeprowadzeniu rozprawy sąd wydaje **postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku**, w którym wymienia spadkodawcę oraz wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł, jak również wysokość ich udziałów (w postaci ułamka).

Pamiętaj!

Sąd stwierdzi nabycie spadku przez spadkobierców, choćby były nimi inne osoby niż te, które wskazali uczestnicy. Nie ma na to wpływu, kto ze spadkobierców przyszedł na rozprawę.

Jeżeli jesteś niezadowolony z postanowienia, możesz się od niego odwołać. Jeżeli żaden z uczestników postępowania tego nie uczyni, to postanowienie uprawomocni się po 3 tygodniach od jego ogłoszenia. Wtedy dopiero możesz otrzymać jego odpis z informacją o jego prawomocności. Sąd wysyła odpisy postanowienia wyłącznie na wniosek zainteresowanego. Wniosek musi być opłacony (6 zł za każdą stronę postanowienia).

Pamiętaj!

Po uprawomocnieniu się postanowienia sąd przesyła jego odpis do urzędu skarbowego. Powinieneś się rozliczyć z podatku od spadków i darowizn.

Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku

Takie postanowienie **potwierdza przejście majątku na spadkobierców**. Jest podstawą np. wpisania ich jako nowych właścicieli nieruchomości do księgi wieczystej, umożliwia im dostęp do rachunków bankowych, daje podstawę przerejestrowania samochodu itp.

Jeżeli cały spadek odziedziczył **jeden spadkobierca**, to do załatwienia pozostają jedynie formalności związane z przepisaniem majątku na nowego właściciela.

Gdy **spadkobierców jest więcej**, mogą oni znieść wspólność majątku spadkowego, rozdzielając pomiędzy siebie poszczególne przedmioty majątkowe. Jest to **dział spadku**.

Jeżeli wszyscy spadkobiercy zgadzają się co do tego, komu przypadną konkretne przedmioty, mogą załatwić tę sprawę **umownie**. Jeżeli w skład spadku wchodziła nieruchomość, umowa musi mieć formę aktu notarialnego, w pozostałych przypadkach działu można dokonać nawet ustnie. Jednak jeżeli do spadku wszedł np. samochód (albo inne przedmioty podlegające rejestracji), to do jego przerejestrowania potrzebne będzie przedstawienie w urzędzie umowy na piśmie.

Spadkobiercy mogą też udać się **do sądu** i zażądać sądowego działu spadku, składając pisemny wniosek.

We wniosku o dział spadku należy podać:

- imiona, nazwiska i adresy wszystkich spadkobierców;
- cały odziedziczony majątek oraz jego przybliżoną wartość;

- jeżeli spadkodawca pozostawił testament lub testamenty, należy wymienić je wszystkie i podać, gdzie zostały złożone i gdzie się znajdują;
- jeżeli w skład spadku wchodzi nieruchomość, to trzeba przedstawić dowody, że nieruchomość ta stanowiła własność spadkodawcy (np. odpis z księgi wieczystej);
- należy dołączyć postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku, a przynajmniej podać sygnaturę akt tamtej sprawy.

Należy również dołączyć odpisy wniosku w takiej ilości, żeby można było doręczyć po jednym odpisie wniosku każdemu uczestnikowi.

Sąd wezwie osobę składającą wniosek do jego opłacenia.

Dziedziczenie

Istnieją też takie prawa i obowiązki zmarłego, które podlegają szczególnym regulacjom i przechodzą na określone osoby bez względu na to, czy są one spadkobiercami, czy nie. Ponieważ nie wchodzi do spadku, to zapisanie ich w testamencie jest bezskuteczne.

Przykładem jest prawo najmu lokalu mieszkalnego. Kodeks cywilny dokładnie określa, kto i w jakiej sytuacji wstępuje po zmarłym w stosunek najmu. Nie ma tu znaczenia, czy osoby te są spadkobiercami zmarłego.

Pamiętaj!

*Do spadku wchodzi nie tylko **prawa** (np. własność nieruchomości i rzeczy ruchomych, oszczędności zgromadzone na rachunkach bankowych, udzielone innym osobom pożyczki, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, użytkowanie wieczyste), ale i **obowiązki** – długi zmarłego.*

Jeżeli spadkobierca jest tylko jeden, to dziedziczy cały spadek.

Jeżeli jest kilku (lub więcej) spadkobierców, to każdy z nich nabywa określony ułamkiem udział w każdym z tych praw i obowiązków. W momencie śmierci spadkodawcy, każdy spadkobierca nabywa nie określone przedmioty, lecz ułamkową część wszystkiego, co wchodzi w skład spadku (także długów).

Pamiętaj!

Z chwilą śmierci jednego z małżonków majątek wspólny dzieli się na dwie części: połowę przejmuje małżonek żyjący i ta część w ogóle nie podlega dziedziczeniu. Do spadku wchodzi jedynie druga połowa majątku wspólnego.

Przyjęcie i odrzucenie spadku

O tym, kto jest spadkobiercą, decyduje pozostawiony przez zmarłego testament, a w przypadku jego braku - przepisy prawa. Osoby te mogą jednak nie być zainteresowane przyjęciem spadku, bowiem **dziedziczenie nie jest obowiązkowe**.

Możliwość rezygnacji z dziedziczenia nabiera szczególnego znaczenia, jeśli zmarły pozostawił **niespłacone długi**.

Spadkobiercy mają obowiązek spłacić długi spadkowe. Do długów spadkowych należą, oprócz długów zaciągniętych przez spadkodawcę, także koszty jego pogrzebu, koszty postępowania spadkowego, obowiązek zaspokojenia roszczeń o zachówek oraz wykonania zapisów i poleceń.

Odpowiedzialność za długi spadkowe może być różna w zależności od treści oświadczenia złożonego przez spadkobiercę.

Spadkobierca może złożyć oświadczenie:

1. o odrzuceniu spadku,
 2. o prostym przyjęciu spadku,
 3. o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza.
1. **Odrzucenie spadku** oznacza, że spadkobierca nie chce w ogóle dziedziczyć. W takim wypadku nie przechodzą na niego ani prawa, ani obowiązki zmarłego. Spadkobierca, który spadek odrzucił, zostaje wyłączony od dziedziczenia, tak jakby zmarł przed spadkodawcą, a do dziedziczenia dochodzą uprawnieni w dalszej kolejności.
 2. **Proste przyjęcie spadku** to zgoda na przejęcie wszelkich praw i obowiązków wchodzących w skład spadku. Spadkobierca odpowiada wówczas za długi spadkowe bez ograniczeń, a jeżeli długi spadkodawcy wynoszą więcej niż pozostawiony przez niego majątek, to spadkobierca będzie musiał pokryć różnicę z własnego majątku.
 3. **Przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza** oznacza, że spadkobierca godzi się spłacić długi tylko do takiej wysokości, aby nie musiał dopłacać wierzycielom zmarłego z własnego majątku.

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku **może być złożone:**

- przed notariuszem,
- w sądzie rejonowym, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu składającego oświadczenie,
- w sądzie – w trakcie postępowania o stwierdzenie praw do spadku.

W każdym przypadku za złożenie takiego oświadczenia pobiera się opłatę w wysokości 20 zł.

Złożenie takiego oświadczenia jest możliwe tylko w ciągu 6 miesięcy od momentu, w którym spadkobierca dowiedział się, że dziedziczy po zmarłym.

Brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie oznacza proste przyjęcie spadku. W przypadkach, gdy spadkobiercą jest dziecko, które nie ukończyło 18 lat, osoba ubezwłasnowolniona lub osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Z tego względu wydanie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku jest możliwe dopiero po upływie 6 miesięcy od śmierci spadkodawcy, chyba że wszyscy spadkobiercy złożą wcześniej oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

Słowniczek:

Spadek – to ogół majątkowych praw i obowiązków zmarłego, które z chwilą śmierci spadkodawcy przechodzą na spadkobierców.

Spadkodawca – to osoba zmarła pozostawiająca spadek.

Spadkobierca – to osoba, na którą spadek przechodzi.

Otwarcie spadku – w ten sposób kodeks cywilny określa moment śmierci spadkodawcy. Z tą chwilą spadkobiercy nabywają spadek.

Dziedziczenie – to przejście majątku osoby zmarłej na spadkobierców.

Dziedziczenie testamentowe – następuje w przypadku sporządzenia przez spadkodawcę ważnego testamentu. Ma ono pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym.

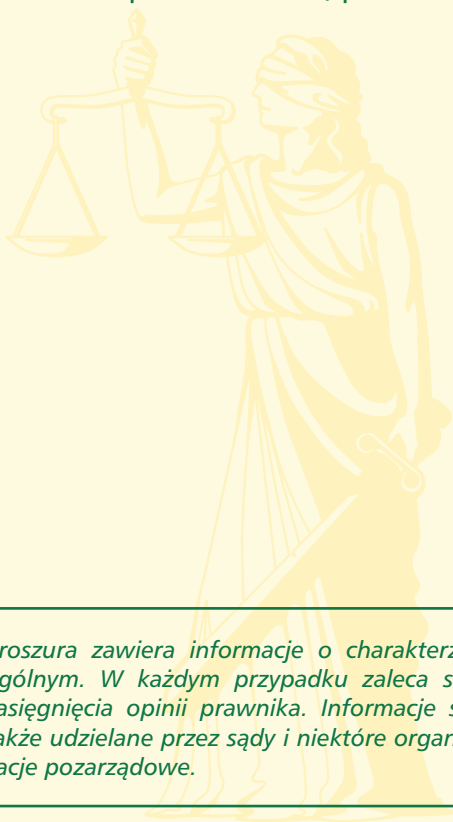
Dziedziczenie ustawowe – zachodzi wówczas, gdy osoba zmarła nie sporządziła testamentu albo też żadna z osób powołanych w testamencie nie może lub nie chce dziedziczyć.

Dział spadku – sądowe lub umowne zniesienie wspólności majątku spadkowego.

Ministerstwo Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa
tel. (22) 52 12 888
www.ms.gov.pl

© Ministerstwo Sprawiedliwości, październik 2004

Broszura zawiera informacje o charakterze ogólnym. W każdym przypadku zaleca się zasięgnięcia opinii prawnika. Informacje są także udzielane przez sądy i niektóre organizacje pozarządowe.

Publikacja finansowana ze środków pomocowych Unii Europejskiej w ramach projektu PHARE nr PL2002/000-605-03.05